

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Biblia, lat

Mit Postilla litteralis von Nicolaus de Lyra, Expositiones prologorum von Guilelmus Brito, Additiones ad Postillam Nicolai de Lyra von Paulus Burgensis und Replicae contra Burgensem von Matthias Doering

Doering, Matthias

[Lyon], nach 7. Mai 1485, um 1488

Prologus in Ionam prophetam

[urn:nbn:de:bsz:31-304045](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-304045)

ciuitates in apbrica: vt i chronicis habetur. Apbrica aut est in pre au strali tore bicabil.

Incipit propositio pmi plogi in Jonam pphetas. Sanctu Jonā re. Iste plogus diuidit in quos pnculas. In p ma pphete psona notificat ibi. Sanctu ionā re. In secunda

subdit cā cur ad pphē tadam mittitur ibi. In condēnationē aut ist. In tertia tēp ppheta nionis expmū ibi. Tem porib quo qz hiero o am. In quarta quedā cū a pph crādō retrabē tia inuuntur. ibi. Is cū ppheta illumināre In quinta cōpatur be lisco: cā fuge mōstraf ibi. Hoc illi acciderat re. Itē i pna parte no rificat psona pphete per tria. pmo p declara tiones originis. secūdo per cūctū suscitātōnis. ibi. Quē helyas. ratio prōnē agnoiatōis. ibi Ob hanc cām. Dic ita qz.

Sanctū ionas. Hic quare quare dr sanct plus q ceteri pphete q oēs sci fuerunt. Rñsio:

ne videatur damnatus: quoniam infra videtur mandato domini re pugnasse et de misericordia domini in nimuitas contristatus fuisse. b. Mulier vidue. iij. reg. xvij. dr de helya. Appuit ei mulier vidua col ligens ligna etc. c. Sareptane. a sarepta ciuitate: que sita erat in ter tyrum et sydonē. De resuscitādo filij ist' vidue dr. iij. reg. xvij. g. Et auduit dñs vocē helye et reuēsa est aīa pueri intra eū et reuēit. d. Hic in isto miraculo Cognoui etc. e. Ob hanc cām. Hic notifi catur p agnoiatōnē: et p ipa agnoiatō pōnit. secūdo ip h' cōgruētia subitū gis. ibi. Et ex eo q vez re. Dicit igit. e. Ob hanc cām. f. quia mulier dixerat de helye. iij. reg. xvij. g. Munc in isto cognouit qz vir dei es tur: et vbi dñi in ore tuo verū est. Dicit. f. Ipsum puer. i. ionam. g. Locatū amatbi re. l. itera satis plana est. b. In condēnationes aut ist. Hic subdit cā cur ad pphētā dū mittit. s. ipentētia ist' penitē tū? nimuit. Jone. iij. Crediderūt viri nimuitre dño: et p dcauerūt ieu niū: et p hū sunt factis a maiore vsqz ad minore: et hoc est qd dr bic. i. Ad nimue agēre pñiam re. sicut dicit hiero. in libro de locis. Minū ue est verba asyrioy: quā edificauit Assur egrediēs de terra semmar. et de ista lo qur bic. Est autē et alia vsqz bodie ciuitas iudeoy noie ni nūe in angulo arabie: quā nūc corrupte nimuiten vocāt. k. Lepo nū? quippe hiero boā. de q dr. iij. reg. xij. f. Regnavit hiero boā fili' ioas reg' ist' in samaria qdragita et vno anno. et seqtur. Ipse restituit terminos ist' ab introitu enarib vsqz ad mare solitudinis iuxta semo nē dñi dei israel: quē locut' est p seruū suū ionā filiū amatbi. Et ex b patet q multū scierat qñ hec facta sunt. l. Is cū ppheta re. Hic ponitur quedā q cū retrabebāt ne p dcaeret nimuitis: que cū re trahere nō debebāt: duo aut retrabebāt eū. Primū est q cū puideret nimuitas p penitētiā reuērsuros nolebat eis p dcare ne falsum p d' casse postea videret: et hoc est qd dr bic. Is cū ppheta illumināre re. Secūdu erat q suam cōtra nimuitas. plaraz reuocari nolebat: ipaz tamē reuocādā puidēbat: et h est qd dr bic. Mā sicut de' ad abiaā re. sed in vtroqz erabat qd notat cū dr. Diuine dispētatōis ignarus re. Dicit igitur. Is cū ppheta illumināre re. Cōtra sup illd. xxvij. c. f. a. Disponde domui tue dicit glo. Zegerationes in eodē libro: qz nimuiti taz iniquita fm hoc q agebāt die qdragimo pplenda erat: et ita ci uitas eoz destrūda: s. illud nō legerat q p sui cōminatōem actum ef sent pñiam: et ita misericordias cōsecutur. Hic terea infra dr. Diuine dispētatōis ignar' Rñsio. aliq dicit: qz legerat in speculo eternitaz eoz cōuersionē: sicut bic dr: et q essent misericordias cōsecutur: sed mo dū cōuersionis nō legerat. s. q p sui cōminatōnē deberēt cōuerti: s. p hoc nō posset mderi ad secūdu: ppter hoc dicēdu q ablati' absolu' tus nō iporat bic causalitātē: sed p cōminatōnē: vt sit sensus. Dum illi

Incipit prologus in Jonam prophetam.

Incipit Jonam he baci affirmavit filiū fuisse mulieris vidue sareptane quē helyas ppheta mortuus suscitauit: mīse postea dicēte ad eū: nūc cognoui qz vir dei es tu: et vbum dei in ore tuo vitas est. Ob hanc etiā cām ipm' puer sic vocam' amatbi. Amatbi em in nostra lin gua vitare sonat. Et ex eo q vez helyas locut' est: ille q suscitatus est filius eē dicit veritatis. Ideo de vitate colūba nascit: qz ionas colūbā sonat. In cōdēnationem

minaretur ppheta ad videndū subuersionē corpales: supple vidit spū alē cōuersionē: nō spū ppheticō: sed credulitate qdaz fm hoc exponitur litera sic. l. Is. i. ignas. m. Luz pro pph etiā illuminante. ad denūciādū interitū ciuitatis. i. cū illumi nante luce cognitionis ppheticē. qz deberet denūciare interitū ciuitatis.

aut ist' ionas ad gentē mittit: q' nimue agēre pñiam: illi i malicia pscuerant. T pibus' qppe hiero boā regis israel: q deo relicto cū pplō suo in samaria ydolis sacri cabat: ionā ppheta fuisse qntus liber regū indicat. Is cū ppheta illumināte pētores' ciuitatis ni nūe dei misericordias cōsecuturof videret: ne falsa p dcare videretur: ad denūciādū interitū eiusdē ciuitatis ire' nolebat. Mā sic de' ad abiaā de impietate sodomoz et gomorreoz locutus' est clamor sodomoz et gomorreoz penenit ad me. Vita et de nimue dr: eo qz ascēdent clamor malicie eius ad

Peccatores cū. mīse. cōse. qz scuit dei mīseri corde. vñd tōne iij. Sāo qā ta de' demēs et mī sericors es pati ens et multē mīse ratiōis: et igno scēs super malitā. Videt. id ē crederet. p. Itē nolebat. ergo inobediēs erat: ergo peccat bar. Rñ. dicit al liqui q sic est. vñ postmo dū genui ter penitus est et penituit: et cōse sus est post hū tōne. i. Sāo qñ ppter me dec tē peltas grandis

est super vos. Vel potest dici q non erat recusario pcepti sed ex cufano. sicut Moyses ex cufat se Exo. iij. dicit. Obsecro dñe nō sum eloquēs re. q. Mā sicut de'. Hic tāgim' secundam ppter qd nolebat ad p dcare. sed fm hoc videt inuidus fuisse. Rñdeo: nō dicit: volebat nō reuocari: sed nolebat reuocari: qz ne hoc nec aus oppositū volebat: sed fm b nulla est ratio ppter h' pōt dicit q nō seqtur sed volebat q nō dimittet q inuidus esset vel iniqu' qz hoc volebat: nō q de malo eoz gan debat: sed qz de malo ppli sui dolebat. sciebat em eoz cōuersionē in cōdēnationē fore iudeoy. vñ glo. Mouerat ppha reudam te spū: qz penitētia gentiū ruina esset iudeoy. et ideo amatore patrie nō tam inuidet nimue qz cupit pplm' suū nō perire. inde em q si vidisset in speculo eoz cōuersionē teneret cōsoluare volū tate suam volūtati diuine. Sed adhuc ex b glo. f. Reudate spū re. videt q eoz cōuersionē viderat reudatōe ppheta. Rñ. q nequa qz. sed hoc solū q eoz penitētia si cōuēgeret iudeoy ruina esset. et Locut' est. Gen. xvij. g. Diuine dispē. ignar'. Hic ostēditur q in duob' erabat. s. ppter ignorātiā duoy. Pmo qz deū ignorabat magis diligere salarē q mortem. Exeb. xvij. g. Molo moites moriens: sed vt cōuētat et vitat. Secūdo qz ignorabat e' pñentiā et potētā esse vniuersalē ibi. Ideo a cōspectu dei. Pmo ergo ostēdit ignorātiā. secūdo mo dus ignorādū ostēdit. ibi. Hoc illi acciderat. Dicit igit.

Diuine dispētatōis ignar'. Sed p. dicit est supra: qz hoc sciebat quādā psumptōe: ppter hoc recusabat p dcare. Rñdeo ignar' p illuminatiōnē pphie: et hoc pbat secūda pars que lo quitur. et Vocillit acciderat re. in q ostēdit q loqur de igno rantia: que est p carentiā spūs pphatis. Dicitus em sciebat il laz mulierē de qua agit. iij. re. iij. esse in amariū die p signa que videbat et nesciebat spū ppheticō: et simul dicit sciebat deū pstiturū indulgentiā bñs signū q ad p dca dū mittebat: sed ne sciebat pphetica illuminatiōe. Precedētes obiectōes satis pos semus euadere tēperādo expositiōnē litere vt dicatur. Itē nole bat. i. quā nolēs ire erat: et simul reuocari nolebat. i. quā no lens q reuocaret: et simul diuine dispētatōis ignar'. i. quā diuina ignorata dispētatōes et oīa mīsericordias signa extēriota fm que iudicam'. i. reg. xvi. b. Dōmo videt ea que patet oīu nus aīr inuef eoz. Et istā expositiōnē videt velle litera sequis. s. quā bñānū aliquid passus re.

Ideo a conspectu dñi. fm primā expositiōnē hiero notat s. dū igno: ātia: que hūc spū aliter cā fuge. Et nota qz dicit dr dñi

aliquid passus: talis crederet qz qz erit at nref. dicit em Aug. et natura hoīs inu nō post qz p dcau sus est terra suaz et affūpta mare laēter egressus amul. vñ. qzula' ut nolens redire pōt v recundia rāndem mortua mare rediq.

Incipit expo sio plogi secū di in ionam.

Onas colū ba re. In hoc se cundo plogo p codit hoc mōdo. pmo a notificat. persona pphete: secundo ostēdit series siue hysto ria pphete ibi. Ad genuū pco nū. ratio dēter minaf lo' sepul ure pphete. ibi. Quis sepulerū. It minis interpretatiōe. cū dr. fil' an quid aut significet g in secūdo sepbori m bus yberiadē b auo vñ: quā qz alij iuxta nō intelligētes hoc un geb pñere que denōstrāt. Itē in pphete pmo tāgim' gentiū pco nū mīn cōuēntis. ibi. Dñs pulso: ibi. Prop q ai cecūno. ibi. Reie sse affectio. ibi. S dēs ponit p psequi qui et gentiū conue tedō ponit p cōse dū soler cōse q. Sep miter beate virgini tam Tyberij cesaris Epilat qualis

Postilla sup p T factū e as pres. c nūria. se uerebelli terio cōp: bñ pun a. Et factū est vbi ist' vbi. iij. reg. xij. pū est pñis ipius: bñicos et latinos it raur. Helyas. iij. re vt patet p vba salu bē q mīst: ad nul man' fuerat genlis cū opeteret hoc d bēreoy et carb olito

aliquid passus: talis enim error inerat ei a natura corrupta: vt crederet qd qd erat in terra in qua deus colebatur: a pcepto absolueret. dicit eni Aug. Approbare falsa p veris vel eouerso: non est natura hois instituta sed pena dñati. Et nota qd dicit qd iohannes post qd pdicauit nihiluittis cõsufus p verecundia latere i gred fco est terra suaz

Incipit epistola plogi scilicet de iohanne.

Onas colu... In hoc secundo plogo pcedit hoc modo. pmo a non facta persona ppbe: secundo ostendit serios sine hystoria ppbe ibi. Ad genua pcorum. tertio dicitur de sepulchro ppbe. ibi

Locus sepulchri. Ites in prima parte nonificatur a tribus: a nominis interpretatione: cuius dicitur. Jonas columba. et a cognatione. cui dicitur. filius amathi. a loco vbi erat. cui dicitur. Qui fuit de geb quid aut significet geb exprimit Hiero. dicens i originali. Geb in secundo sepulchro miliario que bodie appellat diocelarea euntibus iherosolimitanum grandis est viculus: vbi et sepulchrum eius ostendit: quod alij iuxta diapolim. i. iherosolimitanum et eum nati et conditi videntur intelligentes hoc quod addit: opibz ad destructionem aliaz vrbium geb pinere que iuxta eleuch et opolim sine diapolim bodie destraxerunt. Ites in secunda parte in qua tangit series sine hystoria ppbe pmo tangit missio ppbe ad pdicandum in ninis. ibi. Ad genua pcorum. secundo fuga ppbe in ninim: officium et equi conditio. ibi. Adissus conditio. et tertio sequitur ad exequendum conditio. ibi. Propet que pichraf natis. et quarto subiugit inuentionem eius. ibi. Reuerit pdicauit. quinto ostendit exequens affectum sine affectio. ibi. Sed comitrat. et ergo iniquus fuit. Rñ. antequam ponit psequenti. i. p exccatone iudeoz: quia intellexit psequi et genua conuersione. Unde dicitur: ergo inuidus fuit. Rñ. hinc ante totos ponit psequenti. i. sustinet dolor passionem que ad inuentionem eius solat. Sepulchro. oppidum fuit vnde fuit oriunda Anna mater beate virginis. Iherosolimitana. ciuitas fuit in iudea in bono tempore iherosolimitana condita.

Explicit qualiscumque et positio istius plogi.

Postilla sup ppbias Jonæ cu additionibus incipit.

Capitulum I. Factum est. Hic incipit Jonas ppbe: et diuidit in duas partes. qd pmo ostendit eius inobediencia et secundo penitentia. sequenti. Præ in tres: qd pmo descendit Jonæ in ninim. secundo rebellans de pbe. ibi. Dñs autem in ninim ostendit panem. ibi. Et dixerunt. Circa primam dicitur. Et factum est vbi dñs ad Jonam qd ppbanit tpe bieroboam regis. vbi. iij. reg. xij. b. filius amathi. dicitur aliq qd nome p pbe est prius ipius: sed h non videt verum: qd fin oēs doctores hebraicos et latinos iste Jonas fuit filius mulieris vidue: que suscipit dicitur. iij. reg. xvij. illa aut non fuit de ppro ist: sed gentium dicitur p dda saluatoris Luc. iij. Multe vidue erant in diebus illis: ad nullam illarum missus est delyas. et per dñs eius batre missus: fuerat gentilis. Zalibus aut non dabat tunc spūs ppbe: et non oportet hoc dicere si fuit pater Jonæ: fm regulam doctorum bieroboam et ezechiel. qd qd in principio alicui ppbe expre-

miur nomen patris intelligitur fuisse ppba sicut et filius: et iō dicitur qd amathi est hic nome appellatiuū: et sonat veritate in latino. Refutatio aut filio dicitur vidue dicitur ipe delye. Hic in isto cognouit qm vir dicitur: et vbi dñs in oretuo verū est. Et ob hoc puer suscipit: quic vocatus est filius amathi. id est veritatis: et hoc idē dicit Hierony. in plogo: sicut aliq dicit filius moysi: qd fecit aliquid dignum morte. ij. Reg. xij.

domini prefigurans mundū ad penitentiam reuocat: et sub noie ninive salutem gentibus denunciat.

Explicit argumentum. Incipit ionas propheta. Capitulum I.

Factum est vbi dñs ad ionam filium amathi dicens. Surge et vade in ninive: quia peccata eius grandē: et pdica in ea: quia ascendet malicia eius corā me. Et surrexit ionas: vt fugeret in tharsis a facie dñi. Et descendit in ioppen: et inuenit nauē euntē in tharsis. Et dedit nauulum eius et descendit in eam vt iret cū eis in tharsis a facie

plex est ppbia qm spectat ad ppositum: vna que dicitur ppbia p destinationis. I. qm aliquid reuelat futurum eo modo quo est in diuina pordinatōe: et illud semper implet: hoc modo reuelatur dñs samueli de sectione saulis. i. reg. x. ppter qd dixit samuel. Hic oro triumphator in israel non peccet: et penitentie non flectet: neqz est hō est vt agar pnam Elia est ppbia cōminatōis. I. qm aliq punitio reuelat futura put est in cōsuetudine fm cap dispositione: et fm hoc Esa. de mādato dei dicitur. Ezechiel. iij. reg. xv. Precepto domini tunc morietur est tu et non viues. Talis est erat infirmitas: qd fm naturā nō poterat euadere morte: et hō nō sp implet: pordinauerat est de eū sanare miraculose. ppter qd pces et lachrymas. Ites factū qd spūs diuinus put vult tūg corda ppbar. scilicet min⁹ pfecte vel pfectus: sicut Esa. fuit reuelata mors Ezechiel futura fm cursum naturæ: dicitur. Ezechiel. x. et nō viues. postea vero eius sanatio miraculosa: sicut ibidē subdit. Reuertere dicit ezechiel. et. Audiat est dñs et vidi lachrymas: ecce sanauit te. ppbia aut ista d subuersio de ninive fuit tñ cōminatōis: qd tūc nō fuit impleta ppter pntiaz ninuitar: vtrū hoc nō fuit reuelatōe a principio: s. solum qd denūciat arcu ninive subuersione. Jonas nō cōsiderat diuine misericordie magnitudinē: et altera pte cōiecturas qd ninuite penitēt ad eū denūciationē: tñm ne ppbia sua nō implet: et sic saluus ppbia dicitur: ppter qd voluit mandata dñi dedinare. Et hoc est qd dicit. i. c. iij. Propet hoc pcepit vi fugerem in tharsis. scio eni qd tu de delyas et misericors es. Sed hō possit dicit qd ionas poterat nūciare destructionē ninive cōditionaliter. s. si nō penitēt: et sic nō possit vocari saluus ppbia: ppter qd be ratio fuge videt nulla. Ad qd dicitur qd ionas ppba sciebat qd plano vbi ppbia magis sequitur formā diuine voluntatis qd hūane. Sicut ps. lxxij. de balaam: qd volebat male dicere pplo ist: et eouerso hō dicebat. Jonas aut sciebat circa hoc diuinā voluntatē. s. qd subuersio ninive nūciare absolute: et iō interpone re cōditionē nō erat pntis sue. Secūdu dubitū est quomō voluit fuge re a facie dñi: que sciebat vbiqz pferē. Ad qd dicitur qd licet sciret deū esse pntem vbiqz p essentia et potētia: sciebat tñ cū hoc ipm esse pntem liter in aliquo loco et nō in alio fm aliquē effectū determinatū: sic qm ad missionē spūs sancti in signo visibili fuit in domo in q erat discipuli cōgregati: fm qd dicit. Act. ij. Et repleuit tota domus vbi erant sedentes: et nō alia loca. Tpe nō Jonæ spūs ppbe nō dabat in terra gentium sed tñ iudeoz: nec valet cōtra hoc qd Ezechiel et daniel ppbauerunt in babilonia captiuitate: qd hoc fuit iōge post iōne tpa: et iō estimauit si esset extra terrā ist: nō ficeret sibi mādātū diuinū de ppbeica nūciatione: sicut dicit. i. reg. x. de saule qd castēs cū ppbis ppbetabat: et non alibi licet hō d possit vbiqz facere: et iō Jonas voluit extra terrā ist

plago: sicut aliq dicit filius moysi: qd fecit aliquid dignum morte. ij. Reg. xij. Surge et vade in ninive. que erat ciuitas longe posita. Et pdica in ea. eius subuersionem. Quia ascen. eius malicia corā me. i. malicia habi tantum meruit qd subuertatur. Et surrexit ionas. vt fugeret in tharsis. ciuitas est alicie: de q pau⁹ fuit iouis dus. Act. xxi. Et descendit in ioppen. portus est in iudea sup mare mediterraneū b Erde nau. eius. i. p cū nauis p sua deportatione. Hic occurrunt duo dubia. Primum qre volebat fugere: ad cui⁹ intellectū sciendū qd du

